



EDİTORYAL

Toplantı ve gösterileri takip eden gazeteciler yargılanma korkusuyla baskı altında

BARIŞ ALTINTAŞ - DİREKTÖR

Türkiye’de özellikle 2016 yılında yaşanan darbe girişimi sonrasında şekillenen ve 2018 yılında Başkanlık sistemine geçilmesiyle katılan siyasal sistemde yargı gazetecilere karşı artan bir şekilde silah olarak kullanılmaktadır.

Mahkemelerdeki yaklaşım son dönemde polislerin gazetecilere yönelik tutumlarına da yansımaktadır. Son yıllarda toplumsal olaylarda gazetecilere yönelik şiddetin ve gözaltıların hem dozu arttı hem de bu tür olayların sayısında artış yaşandı.

Yargıda ve sahada yaşanan birçok gelişme, gazetecilerin toplumsal olaylarda polis müdahalelerini haberleşirmesine yönelik artan bir “hassasiyet” olduğunu gözler önüne seriyor.

Bu “hassasiyeti” ortaya koyacak şekilde, gazetecilerin toplantı ve yürüyüşlerde işlerini yapmalarının önüne geçmek için büyük bir adım da atıldı:

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 27 Nisan 2021’de bir genelge yayımlanarak, polisleri kayda alan kişilerin engellenmesi ve haklarında adli işlem yapılması gerektiği belirtildi. Karara gerekçe olarak “özel hayatın gizliliğinin ihlali” gösterildi ve ses ve görüntü kaydı alınmasının, kolluk personelinin görevini yapmasını engellediği öne sürüldü. Aynı yıl Kasım ayında Danıştay 10. Dairesi, Anayasaya aykırı olduğu gerekçeyle söz konusu genelgeyi iptal etti. Ancak alanda çalışan gazetecilere ve foto muhabirlere karşı sertleşen tutum, bu iptal kararından sonra da devam etti.

Genelge yayımlandıktan sonra artan

şiddet olaylarına bir örnek 26 Haziran 2021’de İstanbul’da düzenlenen Onur Yürüyüşünde karşılaşılan uygulamalardan verilebilir. Söz konusu yürüyüşte polis, Fransız haber ajansı Agence France-Presse’in (AFP) fotoğrafçısı Bülent Kılıç’ı boğazına bastırarak gözaltına aldı.

Bundan bir sene sonra, 26 Haziran 2022’de Onur Yürüyüşü’ne yönelik gerçekleşen polis müdahalesinde Kılıç yine gözaltına alındı. Oysa Danıştay kararına göre genelgenin uygulanması, 15 Eylül 2021’de sona ermişti. Benzer şekilde 5 Temmuz 2022’de düzenlenen Ankara Onur Yürüyüşü’nde ve aynı günün sabahında yine Ankara ve Diyarbakır’da Haziran ayında gözaltına alınan 16 gazeteciye yönelik operasyona karşı yapılan açıklama sırasında da gazeteciler gözaltına alındı. Ankara Onur Yürüyüşü’nde saldırıya uğrayan KaosGL.org muhabiri Aslı Alpar ile Mezopotamya Ajansı muhabiri Emel Vural Onur, önceki yıllara göre polisin hem göstericilere hem de gazetecilere yönelik olarak şiddetin dozunu artırdığını söyledi.

Benzer şekilde, kayıplarının akıbetini soran ve 15 Ağustos 2018’den bu yana Galatasaray Meydanı’nda eylem yapmaları engellenen Cumartesi Anneleri’nin Haziran 2022’de gerçekleştirmek istediği 900. hafta açıklamalarında da gazetecilerin görüntü alması polis tarafından engellenmeye çalışıldı.

Genelge sonrası şiddetin dozunun artış gösterdiğine dair bir başka gösterge ise emniyet görevlilerinin eylemcilere ve gazetecilere fiziksel tacizde bulunması oldu. Polislerin, özellikle kadın

gösterici ve kadınlara yönelik tacizde bulunduğu görüntülerde artış yaşandı. Örneğin, Artı TV kameramanı Bilal Meyveci’yi tehdit eden ve haber takibi yapmasını engellediği için hakkında soruşturma başlatılan Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü Hanifi Zengin’in, 2022 İstanbul Onur Yürüyüşü sırasında kaydedilen bir videoda, eylemci bir kadına fiziksel tacizde bulunduğu görüntüleri yayımlandı. Benzer şekilde, bir sivil polis memurunun da 1 Eylül Barış Günü eylemini izleyen Bianet muhabiri Tuğçe Yılmaz’a fiziksel tacizde bulunduğu görüntüleri yayımlandı.

Toplumsal olayların haberleştirilmesine karşı yoğunlaşan çabalara yargı da destek verdi.

Toplantı ve gösterileri takip eden gazeteciler, izledikleri eylemler sebebiyle daha sık yargılanmaya başladı. Örneğin, 1 Eylül 2021-20 Temmuz 2022 döneminde Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği’nin izlediği 210 davanın yüzde 17’sini, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu dayanak gösterilerek açılan davalar oluşturdu. Bu süreçte, 2911 sayılı kanun kapsamında devam eden 36 yargılamanın 15’inde, yargılananlar arasında meslekleri gereği gösteri ve yürüyüşleri takip eden gazeteciler de bulunuyordu.

Bu çalışmada, farklı dönemlerde toplumsal olaylarda polisin gözaltı şiddetini yaşayan gazeteciler Beyza Kural, Sibel Yüklük, Bülent Kılıç, Gökhan Biçici, Dicle Müftüoğlu, Zilan Azad, Yadigar Aygün ve Belgeselci Koray Kesik hem sahadan deneyimlerini hem de gözaltı sonrası yaşadıklarını paylaşıyor.

'İstediklerini yapabilecek kadar muktedir olduklarını düşünüyorlar'



BEYZA KURAL
Gazeteci

Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunu. Gazeteciliğe 2012 yılında başladı. 2012'den 2018'e kadar Bianet'te muhabir ve çocuk hakları editörü olarak çalıştı. 2021-2022 yılları arasında Medyascope'ta adliye muhabiri olarak görev yaptı. Serbest gazeteci olarak çalışıyor.

Her sene olduğu gibi Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) kuruluş yıldönümü olan 6 Kasım 2015'te YÖK'ü protesto etmek için İstanbul Üniversitesi önündeki Beyazıt Meydanı'nda toplanan öğrenciler, yine polis müdahalesi ve şiddete maruz kaldı.

O gün 21 öğrenci ters kelepçe ile gözaltına alındı. Gözaltılar gerçekleşirken polis memurlarınca tekmelendiler, küfür ve hakaretlere maruz kaldılar. Polisler, alanda bulunan ve o dönem Bianet muhabiri olan Beyza Kural'ı da ters kelepçe ile gözaltına almaya çalıştı.

Bu, Kural'ın maruz kaldığı ilk gözaltıydı.

Çok sayıda polis vardı. Öğrenciler kapıdan çıktıklarında polis engeliyle karşılaştılar. Etrafları sarılmıştı, sert bir şekilde yere yatırılıyor ve ters kelepçeyle gözaltına alınıyorlardı. Kural, yere yatırılan öğrencilerden birinin fotoğrafını çekerken, sivil giyimli polislerce itildi ve alandan uzaklaştırıldı. Ardından yanına geldiler, basın kartını göstermesini istediler.

Sonrasında söylenen cümleyi hala unutmuyor Kural: "Kartımı gösterdim, başka bir sivil giyimli polis geldi ve 'artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını, bunu bize öğreteceklerini' söyledi"

Kural'ı gözaltına alan polisler, şiddetin görüntülenmesine yönelik çabalarını gizlemediler.

Hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını söyleyen polis memuru tarafından gözaltı aracına götürüldü Kural. Polisi çekmemişti, polis görüntü almak konusunda bir kısıtlama da yoktu. Ancak aynı memur, ısrarla polisleri çektiğini ve basın kartı olmasına rağmen kartını göstermediğini tekrarlıyordu.

Gazeteciye, gözaltı otobüsü önünde ters kelepçe takıldı. Otobüs dolu olduğu için bindirilemedi; aracın kapısında öğrencilerle birlikte bekletildi. Bu esnada, alandaki gazetecilere sesini duyurmaya çalıştı. Bu girişimi sonuç verdi. "Gazetecilerin müdahalesi ile işlem yapılmadan, kelepçeler de sökülmeden bırakıldım."

Kural, yalnızca ilk gözaltına alma girişim sırasında değil, tüm süreç boyunca polisler kartını göstermediği ve onları çektiği yönündeki yalan bilgiyi, diğer polislere duyurmak istercesine defalarca tekrarladıklarını anımsıyor. "Tek şansım, boynumdaki kameranın hala kayıta olmasıydı"

Ancak gazetecinin kamerasının kaydettiği bu görüntüler, sonraki süreçlerde, gazetecilere yönelik şiddete cezasızlığa karşı yapılan yasal girişimlerde bir fark yarattı.

Kural'ın suç duyurusunda bulunmasının ardından polisler hakkında kovuşturmayla yer olmadığına karar verildi. Bu karar üzerine Kural, 2016 yılında Anayasa Mahkemesine (AYM) bireysel başvuruda bulundu. "Basın ve ifade özgürlüğü" ile "insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yapılması"nın ihlal edildiğine karar veren AYM, polisler hakkında yeniden soruşturma yapılmasına hükmetti. Üç polis hakkında, "iş ve çalışma hürriyetinin ihlali" suçlamasıyla dava açıldı.

Gazeteciye göre, o anlarda kamerasının kayıta olması ve meslektaşlarının çektikleri fotoğraflar dava sürecinde önemli bir avantaj sağladı: "Görüntüler olmasaydı kartımı göstermediğim şeklinde yinelenen beyanlara karşı sözümü dikkate aldırılmaz pek mümkün değildi. Zaten sürecin başında savcılık, görüntülere rağmen takipsizlik kararı verdi."

Elbette, bu işin yaparken karşılaştığı ilk ihlal değildi fakat gazeteci işini yaparken polis engellemesi ve şiddetle karşılaşan ve çok daha ağır ihlallerle karşılaşan gazeteciler olduğunun altına çiziyor Kural.

Ancak böyleyken Anayasa Mahkemesinden polislerin gazetecilere yönelik müdahalelerine dair daha çok ihlal karar çıkması beklenmez mi? Yoksa gazeteciler haklarını aramıyor mu?

Kural'a göre bu sorunun basit bir cevabı yok. Bu süreci başlatmamanın birçok nedeninin olabilir. Gazetecilerin, yaşanan şiddetin sıklığı ve bu şiddetin ağırlığının yanında kendi yaşadıklarını göz ardı etmesi, hukuki süreci yürütecek zaman ve maddi kaynağın olmaması ve cezasızlık gerçeği gibi nedenleri sıralıyor gazeteci. "İşinizi



.....
“Olayların ardından beni tehdit eden polisi başka bir haber takibinde tekrar gördüm. O an yaşadığım gerginliği hala hatırlıyorum. Güvende hissetmek için kayıta kalmaya ve gazeteciler olarak birbirimizi kollamaya devam etmek şart”

yaptığınız sırada, şikayetçi olduğunuz polislerle alanda karşılaşmaya devam edeceğinizi bilip de takipsizlikle sonuçlanması muhtemel şikayet süreci ile işinizi yapmanızın engellenmesini istemeyebilirsiniz.”

Peki hukuksuz olmasına karşın polislerin bir gazeteciyi kameralar önünde gözaltına almakta neden bu kadar ısrar ettiler?

“Çünkü bunu yapabilecek kadar muktedir olduklarını düşünüyorlardı” diyor Kural. Çünkü hiçbir şey eskisi gibi değildi ve bunu gazetecilere de öğreteceklerdi. Kural, memurun kurduğu bu açıklamaların, Türkiye’de birçok saldırının gerçekleştiği Kasım 2015 seçim sonrası dönemde oluşan siyasi iklimin etkisiyle söylendiğini düşünüyor.

Gerçekten de, 1 Kasım 2015 seçimleri, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AKP) 7 Haziran 2015’teki seçimlerde ilk kez meclis çoğunluğunu kaybetmesinin ardından yapılmıştı. Ancak aradan geçen beş ayda, PKK ile Türkiye arasında 2009’da başlayan ve “çözüm süreci” olarak adlandırılan görüşmeler sona ermiş, ülkenin birçok yerinde kanlı saldırılar düzenlenmişti.

Şanlıurfa’nın Suriye sınırındaki Suruç ilçesinde Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu (SGDF) üyelerinin basın açıklaması yaptığı sırada IŞİD’in düzenlediği ve 33 cana mâl olan intihar saldırısı ile 102 kişinin öldürüldüğü ve yine IŞİD’in gerçekleştirdiği Ankara Gar Katliamı, bu dönemde meydana geldi. Yine bu beş ayda, Şanlıurfa Ceylanpınar’da iki polisin öldürülmesi sonrası PKK’nin ateşkesin bittiğini açıklamasıyla birlikte, Türk askerleri ile PKK arasındaki çatışmalar yeniden başladı ve çeşitli illerde Halkların Demokratik Partisi (HDP) binalarına yönelik saldırılar gerçekleşti.

Hatta eski Başbakan Ahmet Davutoğlu, bu dönem hakkında “Terörle mücadele konusunda defterler açılırsa birçok insan, insan içine çıkamaz” demişti.

Tüm bunlara rağmen Kural’ın ilk girişimden altı ay sonra gelen AYM kararı, olumlu bir gelişmeydi. “AYM, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının, ifade özgürlüğünün ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi. Bu, benzer durumlar için emsal bir karar olması açısından heyecan vericiydi. ‘Elimizde bir karar var’ diye hissettim” diyor Kural.

Kural, polislerin yargılandığı davadan beklentisi olup olmadığını sorduğumuzda ise şunları söylüyor:

“AYM, yeniden yargılamaya da hükmetmişti ve iddianame görece kısa sürede hazırlandı. Ancak polisler, AYM’nin işaret ettiği ihlallere değinmeden yalnızca ‘iş ve çalışma hürriyetinin ihlali’ suçlaması yöneltiyordu. Avukatım Meriç Eyüboğlu’nun ilk duruşmada dile getirdiği ihlaller ve tehditlere yönelik ek savunma hakkı verilmesi talepleri de hızla reddedildi. Üç polis hakkında açılan davada iki polis, sadece ilk duruşmaya geldi. Aylar sonra talimatla ifadesi alınan üçüncü polisi hiç görmedik. Dava sürüyor ancak İstanbul’da olan iki polis de artık duruşmalara gelmiyor. Dolayısıyla polisler olmadan, polisler hakkında bir yargılama yapılıyor ve bu da cezazırlık endişesini yükseltiyor.”

Polislere yönelik yargılamaların artmasının, basın çalışanlarına karşı tutumun iyileşmesinde yeterli ve etkili olmayacağını söyleyen Kural, “Ancak bir davanın açılması oldukça kıymetli. Açılan davalar; gazetecilerin yaşadıklarını anlatmak, kayda geçirmek ve bir arada olduğunu göstermek için oldukça değerli” diyor.

Olayın ardından, kendisini tehdit eden polisi bir başka haber takibi sırasında bir kez daha gördüğünü söyleyen Kural, “O an yaşadığım gerginliği hala hatırlıyorum. Güvende hissetmek için kayıta kalmaya ve gazeteciler olarak birbirimizi kollamaya devam etmek şart” ifadelerini kullanıyor.

'Gazeteciler olarak artık kendimizi güvende hissetmiyoruz'

2007 yılından beri gazetecilik yapan ve kadın/LGBTİ+ ile çocuk haberciliği, toplumsal bellek, yüzleşme ve edebiyat konularında çalışan Sibel Yükler de gözaltına alınma deneyimi yaşayan gazetecilerden biri. Yükler, Haziran 2022'de Diyarbakır'da tutuklanan 16 gazeteci için Dicle Fırat Gazeteciler Derneği ve Mezopotamya Kadın Gazeteciler Platformu'nun 5 Temmuz 2022'de Ankara'da yapacağı basın açıklamasına katılmak üzere Ulus Meydanındaydı.

Fakat, polis gazetecileri alana sokmuyordu. Gazeteciler, Ulus Meydanının izinli alan olduğunu ve tutuklu gazeteciler için açıklama yapmanın anayasal hak olduğunu polislere anlatıyordu. Açıklamaya gelen gazeteciler, polisler tarafından tartaklanıyordu. Polisler, gazetecilere sözlü hakaretlerde bulunuyordu.

Polise göre dayanışma eylemi "terör suçlamasıyla hükümlü insanların savunulması" anlamına geliyordu. Bu nedenle izin vermeyeceklerini söylüyorlardı. Gazeteciler ise meslektaşlarının hükümlü değil tutuklu olduklarını söylüyordu ancak polisler, 'Bizim için hüküm ve tutukluluk arasında bir fark yok' diyerek gazetecileri darbetmeye başladı.

Alandakiler, birbirini polis şiddetinden korumaya çalışıyordu. Sibel Yükler, polislerin bu sırada meslektaşı Yıldız Tar'a vurduklarını gördü: "Engellemeye çalışırken bana da vurdular ve şiddeti artırdılar. Tar'ı tekme ve tokatla yere yatırdıklarını ve taciz ettiklerini gördüm. Yere yatırıldık, ters kelepçelendik ve o şekilde polis aracına bindirildik. Daha sonra [gazeteci] Deniz Nazlım gözaltına alındı ve araca getirildi"

Gazeteciler, 12.30'da gözaltına alınarak Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şubeye götürüldü. Bundan beş saat sonra

hastane kontrolünden çıkarılarak serbest bırakıldılar.

İfadelerinin alındığı sırada gazetecileri savunan avukatlar ve polisler arasında bir tartışma yaşandı.

Polisler, İçişleri Bakanlığının 13 Haziran 2022 tarihinde Emniyet Müdürlüklerine gönderdiği genelgeye göre avukatların beyan, talep ve şerhlerinin ifade tutanağına geçirilmeyeceğini söyledi. Yükler, avukatlarıyla yaptığı ön görüşme sonrası, ifade verirken uğradığı işkencenin yanı sıra avukatlara engel olduğunu ve savunma hakkının ihlal edildiğini de tutanağa geçirdiklerini anlatıyor.

Gazetecilerin gözaltına alınmalarına ise kolluk kuvvetlerince suistimali gittikçe yaygınlaşan 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet suçlaması oldu.

Yükler, suçlamaların doğruyu yansıtmadığını anlattı: "Emniyetteki sorguda da bu suçlamaya gerekçe olarak, açıklamanın yapılacağı Ulus Meydanı'nın Atatürk Bulvarı'ndaki yaya kaldırımını kapattığımız ve dağılmadığımız iddiası sunuldu. Oysa gazetecilerin toplanmaya başladığı yer Atatürk Bulvarı değildi, bulunduğumuz noktada Ulus Meydanı'na girişimize dahi izin verilmedi. Yıldız Tar ve ben, bulvara çıkmadan gözaltına alındık. Deniz Nazlım ise polislerin, gazetecileri darbederek uzaklaştırdığı yolda yine darbedilerek gözaltına alındı. Kaldırımı işgal edenler gazeteciler değil, polislerdi."

Gazeteciler, serbest bırakıldıktan sonraki gün Türkiye İnsan Hakları Vakfı'na (TİHV) başvuruda bulundular.

TİHV'deki doktor, işkence ve kötü muameleye ilişkin kayıt oluşturarak suç duyurusunda kullanmak üzere işkence izlerini fotoğrafladı.



SİBEL YÜKLER
Gazeteci

Haber ajansları, gazeteler ve çeşitli medya kuruluşlarında muhabirlik, editörlük yaptı. Edebiyat platformlarına söyleşiler, dosyalar hazırladı. Muhabirliği serbest gazeteci olarak sürdürüyor. "Karakoldan böyle yollandı: Polisler adeta Emine Bulut'u suçlamış" haberiyle Musa Anter Gazetecilik Ödülü aldı. Türkiye'deki hak savunucuları ve örgütlerle, LGBTİ+ haklarına dair çalışmalarını ve yaklaşımlarını tarihsel olarak tartıştığı söyleşi dizisi, "Şimdi Tam da Sırası" ismiyle kitaplaştı.

“Yoğun bir polis engeli ve şiddetiyle karşı karşıyayız. Gözaltına alınmasak işkenceye uğruyoruz, işkence edilmese de muhakkak engelleniyoruz.”

Keyfi olarak ve işkenceyle gözaltına alınan gazetecilerin hakları da kendilerine hatırlatılmadı. kendilerine hatırlatılmadığını ve savunma haklarının ihlal edildiğini belirten Yüklere, daha sonra ilgili polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Ancak bu gazetecinin yaşadığı ilk gözaltı değildi.

20 Ekim 2017 tarihinde de Ankara’da sabaha karşı ev baskınlarıyla beş gazeteci ile birlikte gözaltına alınmıştı. “Gözettiler veya işkenceler, amacının aksine basın ve ifade özgürlüğü konusundaki ısrarımızı durduramaz” diyor gazeteci. Ancak yine de, kendini güvende hissetmekten uzak: “Hiçbir basın açıklaması, yürüyüş veya protesto haberinde gazeteciler olarak kendimizi güvende hissetmiyoruz. Yoğun polis engeli ve şiddetiyle karşı karşıyayız. Gözaltına alınmasak

işkenceye uğruyoruz, işkence edilmese de muhakkak engelleniyoruz”

5 Temmuz 2022 tarihinde yapılmak istenen eyleme gelen neredeyse tüm gazetecilerin engellendi ve darbedildi. Ancak, Yüklere’in anlatımına göre, o esnada başka ihlaller de yaşandı. Polisler, hem gazetecilere hem de ekipmanlarına saldırdı: “Deniz Nazlım tam da o noktada anayasal haklarımızı anlatırken darbedilerek gözaltına alınmış. Gazeteci Eren Güven’in kamerası kırılmış. İzlediğimiz görüntülerde, oradaki gazetecilerin hepsinin engellendiğini ve ekipmanlarına vurulduğunu gördük. Gözaltına alınmamıza ilişkin yapacakları açıklamaya da izin verilmemiş ve yol boyunca polisler gazetecileri takip ederek taciz etmiş.”

Yüklere, o gün gözaltına alınmamış olsaydı, aynı akşam gerçekleştirilecek

olan Onur Yürüyüşü’nü de takip edecekti: “Yıldız Tar ile buluşup gözaltına alındığımız açıklamaya giderken, Onur Yürüyüşü’nde gözaltına alınabileceğimizi konuşuyorduk. Pride haber planlamamız içinde gözaltına alınma ihtimalimizi de hesaplamıştık.”

Gazeteci Yüklere, haber takibi dışında da kendini güvende hissetmiyor:

“Yalnızca haber takibinde değil, yolda yürüyürken önümüzün kesilmeyeceği ya da evde uyurken kapımızın çalınmayacağına dair garantimiz yok. Özellikle OHAL döneminde uzunca bir süre gazeteciler, sivil polisler ya da istihbaratta çalıştığını iddia eden bir takım ‘karanlık’ kişiler tarafından takip edildi, arabalara bindirilip kaçırıldı. Bunlar arasında aynı ofiste çalıştığımız meslektaşlarımız da vardı. Mesleğimiz de meslektaşlarımız da uzunca süredir tehlike altında.”







'Yapılan hak ihlali ve işkencelerin belgelenmesini istemiyorlar'

Polis müdahaleyle kalabalığı dağıttı. Kameramı yanıma almamış, telefonla çekim yapıyordum. Bu sırada polislerin başındaki emniyet amiri, "Bunu da alın" diyerek beni işaret etti. Çekim yaptığımı söyledim, basın kartımı sordular 'yok' deyince gözaltına alındım. İki polis sert bir şekilde kolumu büküp ters kelepçe uyguladıktan sonra kafamı eğerek beni gözaltı aracına götürdü. 10 gün boyunca omuzumda şiddetli ağrı hissettim. O gün uygulanan şiddet bununla da bitmedi ve olayın yaşandığı günden yaklaşık 2,5 yıl sonra, o gün gözaltına alınan 46 kişi hakkında '2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet' suçlamasıyla dava açıldı.'

I 993 yılından beri sinema sektöründe çalışan belgeselci Koray Kesik, Cumartesi Annelerinin 25 Ağustos 2018 gerçekleşen 700. hafta eyleminden görüntü almak amacıyla gitmişti.

Cumartesi Anneleri/İnsanları, kayıpların bulunup faillerin yargılanması talebiyle 27 Mayıs 1995'te Galatasaray Meydanı'nda başlattıkları oturma eylemine 15 Ağustos 1998'de başlayıp yedi ay süren polis saldırısı sonucu 13 Mart 1999'da ara vermişti.

31 Ocak 2009'da yeniden başlayan Cumartesi oturumları 700. haftada tekrar polis saldırısı ile karşılaştı.

Görüntü almak için orada bulunan Kesik, eylemcilerle birlikte gözaltına alınmayı beklemiyordu.

Meslek hayatı boyunca pek çok eylem, protesto ve toplumsal olayı takip etmiş olan belgeselci, gözaltına alınmamak için özel bir çaba sarf ettiğini anlatıyor: "Taşadığımız ekipmanlar oldukça pahalı ve kırılmaları halinde bir daha satın almamızın neredeyse imkansız olduğu şeyler. Dolayısıyla o güne dek gözaltına alınmaktan hep kaçınmıştım."

700. hafta eylemi Kesik'in ilk gözaltısı oldu.

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun, o dönem Cumartesi Anneleriyle çok uğraştığını hatırlatıyor Kesik: "700. hafta toplantısı için kayıp yakınları tarafından çok ciddi bir kampanya yapılmış, o zamana kadar hiç gelmeyen organizasyon ve sanatçılar bile geleceklerini duyurmuştu. Muhtemelen bunu fark ettiler ve o yüzden engellediler. Cumartesi Anneleri, basın açıklamasının saat 12.00'de yapılacağını duyurmuş ve saat 11.00 için toplanma çağrısı yapmıştı. Polislerin, saat 10.00'da yasak kararını duyurmasıyla birlikte çıkan tartışmadan sonra itiş kakış yaşandı ve ilk gözaltılar başladı."

Bu noktadan sonra, polis müdahalesiyle kalabalığı dağıttı. Kesik, kamerasını yanına almamıştı, telefonla çekim yapıyordu. Müdahale sırasında polislerin başındaki emniyet amirinin 'Bunu da alın' diyerek kendisini işaret ettiğini gördü. Gözaltına alındı.

"Çekim yaptığımı ve o amaçla burada olduğumu söyledim. Basın kartımı sordular, olmadığını söyleyince gözaltına aldılar."

İki polis, sert bir şekilde kolunu büküp ters kelepçe uyguladıktan sonra

kafasını eğerek Kesik'i gözaltı aracına götürdü. Gazetecinin gözaltında yaşadığı şiddetin sonuçları günlerce devam edecek, belgesel yapımcısının sol omzu günlerce durmaksızın ağrıyacaktı.

Kesik ve diğer kayıp yakınları dört saat boyunca ters kelepçeli vaziyette polis otobüsünde bekletildiler. Karakola götürülmeleri için önce kalabalığın dağıtılmasını beklemeleri gerekti.

Eylemi takip etmek üzere oradaydı ve bunun bir suç olmadığını biliyordu. Bu yüzden, gözaltına alındığı için endişe duymamıştı. Aksine, yaptığı işte bir anlam bulmuştu: "Hayata, seçtiğin bir köşeden bakıyorsun ve bir misyon da ediniyorsun. İnsanların sözü, kitlere senin oluşturduğun materyalle yayılıyor."

O gün gözaltına alınanlara uygulanan şiddet bununla bitmedi. Olayın yaşandığı günden yaklaşık 2,5 yıl sonra, gözaltına alınan 46 kişi hakkında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet suçlamasıyla dava açıldı. Kesik'in bu davadaki savunmanlığı ise Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA) Hukuk Birimi üstleniyor.

Kesik bu tür bir dava açılmasını beklemiyordu. "Gözaltının üzerinden yaklaşık üç yıl geçtikten sonra, bir gün MLSA Eş Direktörü Av. Veysel Ok beni aradı ve hakkımızda dava açıldığını söyledi. Bu, beni çok şaşırttı. Öyle ki, yakın arkadaşım olan Ok'un şaka yaptığını düşündüm."

"Polisler, her eylemde önce kameraların görüntü almasını engellemeye çalışıyor. Onlar da hak ihlali yaptıklarını, işkence uyguladıklarını biliyor ve bunun belgelenmesini de istemiyorlar."

"Herkes çekinerek mesleğini yapıyor. Ben de bir hareketlenme olunca, çalışma araçlarımı korumak için alanın uçlarına gidiyorum. Çünkü kolluk kuvvetleri, aldıkları aletleri çalışamaz hale getirip veriyor. Kırıyor, eziyor, telefon ve bilgisayarlara dinleme cihazı koyabiliyorlar. Hatta bir gazeteci arkadaşımızın emniyetten teslim aldığı bilgisayarının ekranında koca bir yumruk izi vardı" diyor Kesik.

Kesik'e göre medya çalışanları yıllardır kolluk kuvvetlerinin tehdidi altında.

"Bunu, bakışlarından hissedebiliyorsunuz. Kendi aralarındaki konuşmalarda bizleri elleriyle işaret ederek psikolojik baskı altına alıyor, hedef alındığımızı hissettiriyorlar."

KORAY KESİK **Görüntü Yönetmeni**

1971 İstanbul doğumlu. 1993 yılından beri belgesel sinema alanında asistan ve kameramanlık yapıyor. Ulusal ve uluslararası festivallerde ödül alan, Türkiye'de yasaklanan ve gösterimi engellenen birçok belgesel filmde halen görüntü yönetmenliğine devam ediyor.

BÜLENT KILIÇ ANLATIYOR:

**'Dehşet verici anlardı,
ölmekten kurtuldum'**



Mesleğimi yaptığım sırada bir polis, benimle ağız dalaşına girmeye çalıştı. Muhatap olmayıp uzaklaşmak istedim ama sonra beraberinde birkaç polisle, beni takip edip tekrar tartışma yaratmaya çalıştı ve beni bir anda gözaltına aldılar. Kolumdan sürükleyerek, polis barikatının öbür tarafına geçirdiler ve ters kelepçe takıp üstüme çıktılar. Bir polis, diziyile boynuma bastırdı ve ağızda da maske olduğu için nefessiz kaldım. Bağırarak çevremdekilerden yardım istedim ve böyle olunca polis bir anda işin ciddiyetinin farkına varıp üstümden kalktı. Seslendiğim insanlar, yardımlarıyla beni o durumdan kurtardılar. Daha ağır bir travmatik durumdan, nefessiz kalıp ölmekten kurtuldum.





BÜLENT KILIÇ
Foto Muhabiri

2003 yılından beri Fransız haber ajansı Agence France-Presse (AFP) için foto muhabirlik yapıyor. 2014 World Press Photo Ödülleri'nde Yılın Haber Fotoğrafı kategorisinde fotoğrafları ile birincilik ve üçüncülük ödülleri aldı. Aynı yıl, Time dergisi ve The Guardian gazetesi tarafından "Yılın En İyi Fotoğrafçısı" seçildi. 2015'te, dünyanın en büyük haber fotoğrafçılığı festivali kabul edilen "Visa Pour l'Image"-da "Türkiye sınırındaki Suriyeli sığınmacılar" konulu foto-röportajıyla büyük ödülü aldı. 2015'te Pulitzer ödüllerinin "feature photography" kategorisinde "Suriye-Türkiye sınırında, küçük Kürt kasabalarındaki IŞİD saldırılarından kaçan Kürtlerin etkileyici fotoğrafları için" aday gösterildi. 2016 World Press Photo Ödülleri'nde Spot Haber/ Foto-Hikâye dalında üçüncülük kazandı.

Onur Yürüyüşü, her yıl olduğu gibi 2021 Haziran ayında da LGBTİ+'ların öncülüğünde Taksim'de kutlanmak istendi. Ancak Beyoğlu Kaymakamlığı, gerçekleşmesine saatler kala, o gün 19.su yapılmak istenen yürüyüşün yasaklandığını duyurdu. Yürüyüşe katılanlar, yasağa karşı Beyoğlu'nun birçok yerinde toplandı ve kararı protesto etti. Bunun üzerine polis ekipleri de Taksim'in ara sokaklarına varana kadar, ulaşabildiği tüm katılımcılara sert müdahalede bulunarak gözaltına aldı. 26 Haziran günü en az 20 kişi gözaltına alındı.

O gün orada gözaltına alınanlar, sadece yürüyüşe katılan yurttaşlar olmadı. Haber takibi yapmak üzere orada bulunan Agence France-Presse (AFP) foto muhabiri Bülent Kılıç da Mis Sokak'ta işkence ile gözaltına alındı ve bu esnada polislerin kendisine uyguladığı şiddet sadece Türkiye'de değil, dünya çapında da gündem oldu.

Polisler, Kılıç'ı yere yatırıp ters kelepçe yaptı ve bir polis, o sırada diziyile Kılıç'ın boğazına uzun süre baskı uyguladı. Bu esnada Kılıç, "Nefes alamıyorum" diye bağırmağa çalışarak bu eziyetin sonlanmasını istedi.

"Olay günü polis, henüz yürüyüş başlamadan insanları gözaltına almaya başladı. Ben de görevimi yapmak üzere o anları fotoğraflamaya çalışıyordum" diyen Kılıç, işkence ile gözaltına alınmasıyla sonuçlanan süreci şöyle anlatıyor:

"İşimi yaptığım sırada bir polis, benimle ağız dalaşına girmeye çalıştı. Muhatap olmayıp uzaklaşmak istedim ama sonra beraberinde birkaç polisle, beni takip edip tekrar tartışma yaratmaya çalıştı ve beni bir anda gözaltına aldılar. Kolumdan sürükleyerek, polis barikatının öbür tarafına geçirdiler ve ters kelepçe takıp üstüme çıktılar. Bir polis, diziyile boynuma bastırdı ve ağızda da maske olduğu için nefessiz kaldım. Bağırarak çevremdekilerden yardım istedim ve böyle olunca polis bir anda işin ciddiyetinin farkına varıp üstümden kalktı. Seslendiğim insanlar, yardımlarıyla beni o durumdan kurtardılar. Daha ağır bir travmatik durumdan, nefessiz kalıp ölmekten kurtuldum."

Ancak işkence, bununla da bitmedi. Oradan yürüyerek Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğüne, ardından da polis otobüsüyle Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürüldüğünü söyleyen Kılıç, "Plastik kelepçe, kolumu ve bileklerimi kesiyordu ama bilerek açmadılar. Sonra yanlış otobüse bindirildiğim söylenerek başka bir otobüse götürüldüm. İkinci otobüsteki polise 'Lütfen, rica ediyorum şu kelepçeyi açın ya da gevşetin' dedim ama beni gözaltına alan polisler, ısrarla 'Ne oldu, az önce başka türlü konuşuyordun, şimdi başka türlü konuşuyorsun' sözleriyle kelepçemin açılmasına engel oldular" ifadeleriyle eziyetin yalnızca fiziksel olmadığını anlatıyor.

Polislerin, gazeteci olduğunu bilmelerine





“Sokakta çalışma koşullarımızı neredeyse bitirdiler. Her yerde çembere alıyorlar ve hareket etmemizi engelliyorlar”

rağmen basın kartını bile sormadan kendisini gözaltına aldıklarını söyleyen Kılıç, o an maruz kaldıklarının en kötü yanlarından birinin de görüntüleri izleyen yakınlarının endişelenmesi olduğunu söylüyor:

“Basına yansıyan video, o anlar dehşet vericiydi. Aileniz ve insanlar telaş içinde size ulaşmaya çalışıyor. Psikolojik olarak en yıpratıcı bölümü bu olsa gerek. İnsanların sizin hakkınızda telaşlanmasının sizde yarattığı psikolojik travma, bunun en zor kısmı. Beni en çok etkileyen bölüm bu oldu.”

Aynı gün serbest bırakıldığını ve o zamanki Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürü tarafından ağırlandığını söyleyen Kılıç, “Beni ağırlayarak bir çay ikram etti ve bu yapılanın doğru olmadığını, kendisinin bunu hiçbir şekilde tasvip etmediğini söyledi” diyor.

Kamerasının gözaltı sırasında bir polis memuru tarafından sokağa fırlatıldığını ve serbest bırakıldıktan sonra iki polis memuruyla birlikte, kamerasını aramaya gittiklerini kaydeden Kılıç,

polislerle orada da bir tartışma yaşadıklarını kaydediyor:

“Kamerayı bulduk ve polisler ben istemediğim halde onu tamire götürdü. Daha sonra, tamir edilmemiş halde bana getirildi ve ben de polislere kameramın çalışmadığını söyledim. ‘Bu bizim sorumluluğumuz değil, biz tamir ettik’ yanıtını alınca da bunun hukuksuz bir durum olduğunu ve kamerayı teslim almayacağımı söyledim. Orada ciddi bir tartışmaya girdik. Bana kırık halde verildiği için kamerayı teslim almayacağımı söyledim. Tutanak tutturdum. Sonucunda da kameramı kendim tamir ettirdim.”

Kamerasının fırlatılması hakkında “Bu, çalışamaz hale getirmek amacıyla çalışma aracımaya karşı işlenmiş bir suç” yorumunu yapan Kılıç, bu nedenle İçişleri Bakanlığına da dava açtıklarını söylüyor.

Polislerin, son yıllarda gazetecilere karşı ciddi bir sertlik uyguladığını söyleyen Kılıç, “Sokakta çalışma koşullarımızı neredeyse bitirdiler. Her

yerde çembere alıyorlar ve hareket etmemizi engelliyorlar” diyor.

Serbest bırakıldıktan sonra, emin olamamakla birlikte kendisi hakkında dava açıldığını belirten Kılıç, “Maruz kaldıklarım sebebiyle ben de kolluk kuvvetleri hakkında suç duyurusunda buldum ama henüz herhangi bir gelişme yok. Valilik de polislerle ilgili tahkikat başlatıldığını dair açıklama yapmıştı ancak orada da bir ilerleme yok” ifadelerini kullanıyor.

MLSA Hukuk Birimi de Bülent Kılıç adına tazminat davası açtı. Dava dilekçesinde Kılıç’ın, kolluk kuvvetlerince Beyoğlu Mis Sokak’ta işkence ile gözaltına alındığı anlatılıyor ve manevi tazminatın yanı sıra Kılıç’ın hasar gören kamerası ve bu hasar sebebiyle çalışmadığı günler için de maddi tazminat talep ediliyor.

Öte yandan, Kılıç, 26 Haziran 2022’de Taksim’de gerçekleştiren ve yine haber takibi yapmak üzere katıldığı 20. İstanbul Onur Yürüyüşü’nde de polis şiddetiyle gözaltına alındı.

'Botlarıyla ayaklarımı ezip saçlarımı yoldular'

Istanbul'da 2019'dan bu yana gazetecilik yapan Yeni Yaşam gazetesi muhabiri Yadigar Aygün 2022'nin Ocak ayında, ailesinin zoruyla kaldığı cemaat yurdundaki baskılar nedeniyle yaşamına son veren tıp öğrencisi Enes Kara için yapılmak istenen protesto eylemini takip ederken, gazeteci olduğunu belirtmesine rağmen gözaltına alındı.

Daha önce, haber takibi yaptığı sırada gözaltına alınmakla tehdit edilmiş ve şiddet görmüştü ancak hiç gözaltına alınmamıştı. Bu, ilk oldu.

Birçok olayda tanıklık ettiği şiddet, işkence ve darp olaylarının bu kez mağduru oldu. Hem de sadece gözaltında değil, gözaltı öncesinde de polis tarafından şiddet ve işkence gördü.

Polisler tarafından Mis Sokak'ta sert bir şekilde yere fırlatıldı. Bu, videolarla da kanıtlandı. Meslektaşları Eylem Nazlier, onu yere düşmekten son anda kurtardı. O kurtarmasa kafası betona çarpabilir, ölebilirdi.

Bununla da bitmedi.

Birkaç kez daha kendini yerde buldu, polisler botlarıyla sol ayağına bastı. Buna rağmen kalktı ve işini yapmaya devam etti ancak bu kez bir başka polis, onu yakasından çekerek bir ablukanın içine aldı.

"Dizlerim yerdeydi ve polisler kollarımdan tutuyordu. Polisler telefonumu almak istedi ama vermedim. Bu esnada kollarımı arkaya alarak ters kelepçe yapmaya çalıştılar. 'Gazeteciyim' de-

meme rağmen polis şiddeti devam etti. Saçlarımı yoldular. Kalp hastası ve kalp ameliyatı olduğumu belirttim ama hiç durmayıp bana ters kelepçe taktılar. Bir erkek polis, bana 'Kalp hastasıysan bu eylemde ne işin var?' dedi. 'Gazeteciyim, işimi yapıyorum dedim ve bana sırtarak güldü. Zevk aldığı çok anlaşılıyordu."

Gözaltı aracındayken, gazeteci ve kalp hastası olduğunu, ters kelepçeyle duramayacağını birkaç kez daha dillendirdi ancak polisler onu dikkate almadı.

Aygün gözaltındayken, MLSA Hukuk Biriminden avukat Erselan Aktan desteğe gitti ancak ona da herhangi bir bilgi verilmedi.

Avukat hakkından yararlandırılmadığı gibi hastanedeki muayene işlemi sırasında da polisler yanından ayrıldı. Hem eylemde hem gözaltında hem de hastanede polis şiddeti devam etti.

Bu süreç, Aygün'de mesleği bırakmaya yönelik olumsuz bir etki oluşturmadı. Zira buna hazırlıktı. "Mesleğim sebebiyle gözaltına alınabileceğimi ve tutuklanabileceğimi bildiğim için gözaltına alınmak benim için bir sürpriz olmadı. Gözaltına alınma sebebimin politik nedenlere dayandığını biliyordum."

O gün gözaltına alınan 86 kişi hakkında iddianame hazırlandı ve 25. Asliye Ceza Mahkemesi iddianameyi kabul etti. Davanın ilk duruşması 6 Mart 2023'te görülecek. Aygün de kendisini gözaltına alan polisler hakkında da suç duyurusunda bulundu.



YADİGAR AYGÜN
Gazeteci

2012-2017 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nde eğitim aldı. Gazetecilik eğitimini "Kadına Yönelik Cinayet Haberlerinde Medyada Hak İhlalleri" tezi ile tamamladı. İki yıl boyunca Siyasal Düşünceler Tarihi, Toplumsal Cinsiyet Atölyeleri, Bilim Haberciliği, Alternatif Medya ve Yeni Medya Atölyeleri aldı. Mezun olduktan sonra kısa bir süre Trabzon'da yerel bir gazetede çalıştı. İki yıl Yeni Yaşam Gazetesi'nde muhabirlik yaptı. Gazete Karınca'da muhabir olarak çalıştı. Şu an Yeni Yaşam Gazetesi ve Kadın İşçi'de muhabir olarak çalışıyor.

GÖKHAN BİÇİCİ ANLATIYOR:



'Cezasızlık bir koruma kalkanı sağlıyor'

Meslek hayatının 25. yılını geride bırakan Gökhan Biçici de gözaltına alınan gazeteciler arasında yer alıyor. Siyasal gündem odaklı haberciliğin içinde olduğunu belirten ve halihazırda Dokuz8 Haber'in Genel Yayın Yönetmenliğini yapan Biçici, yurttaş haberciliğini geliştirmek için özel bir çaba sarf ediyor. Biçici, gözaltına alınışına tüm Türkiye'nin şahit olduğu gazetecilerden biri. Zira kendisi, 2013'teki Gezi Parkı Direnişi esnasında Şişli'de haber takibi yaparken gözaltına alındı ve gözaltına alınış sırasında çekilen fotoğrafı, Gezi Parkı eylemleri denince ilk akla gelen kareler arasında yer alıyor. O fotoğrafta Biçici'nin güpegündüz, e traftakilerin şaşkın bakışları ve tepkileri arasında, dört polis tarafından karga tulumba yerlerde sürüklenerek gözaltına alındığı görülüyor.

Biçici, o gün gözaltına alınırken darbedildi, boynundaki basın kartı polisler tarafından koparıldı, kaskı ve gaz maskesi parçalandı, kaşığı yarıldı, saatlerce yarı ve elleri ters kelepçeli biçimde gözaltında tutuldu.

Bir polis, yakasındaki basın kartından çalıştığı kurumun adını gördü ve küfür ederek, kendisine bağlı polislere 'gözaltına alın' talimatı verdi. Yani, Biçici'nin görevini yapmasını doğrudan doğruya engelledi. "Çantam boşaltıldı. Kaskım ve gaz maskem yere atılıp çığnenerek parçalandı, gözaltına alındım ve orada bekletildim. Sonrasında talimat veren amir pozisyonundaki kişi uzaklaştı. Bir süre polislerle birlikte yürümek zorunda kaldım çünkü eylemler devam ediyordu."

Ergenekon Caddesine doğru yeni bir müdahale talimatı gelmiş olmalıydı. Biçici polislerle birlikte o bölgeye gitmek zorunda kalmıştı. Gaz maskesi parçalandığı için yoğun gaza maruz kalmıştı. Kendisini tutan polislerle, 'gözaltında isem beni derhal karakola götürün yoksa serbest bırakın' dedi.

Ancak bırakmadılar. Gittikleri her yere, Biçici'yi de götürüyorlardı.



GÖKHAN BİÇİCİ

Dokuz8haber Genel Yayın
Yönetmeni

Gazeteciliğe 1999'da Evrensel'de başladı. 2003-2005 yılları arasında DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası'nda eğitim-örgütlenme uzmanlığı ile sendikaların desteklediği haber portalı Sendikanet'in yayın kurulu üyesi yaptı. 2006'da Toplumsal Araştırma ve Eğitim Merkezi'ni (TAREM) kurdu. 2007 yılında "Emek Dünyası" isimli bir haber portalı kurdu. IMC Tv'de editör-moderatör olarak çalıştı ve "Gündem Araştırma" ile "Emek Dünyası" isimli programlar yaptı. Halihazırda Dokuz8 Haber'in Genel Yayın Yönetmenliğini yapıyor ve yurttaş haberciliğini geliştirmek için özel bir çaba sarf ediyor.

Özellikle bağımsız ve alternatif medya ile istedikleri çerçevede yayım yapmayan gazetecileri bir bütün olarak baskı altına almaya, işlerini yapamaz hale getirmeye ve toplumun gerçeklerden haberdar olmasını önlemeye yönelik bir çaba vardı

Sokak içine yeniden müdahale talimatı gelince gazeteciyi beraberlerinde sürükleyerek, çatışma anında can güvenliğini de riske attılar. Biçici, o esnada vatandaşlarla polisler arasında yaşanan çatışmayı belgelemek istedi. İşte tam bu noktada, Gazıcı lakabıyla tanınan bir polis memuru yanına yaklaştı. Biçici bu anı hatırlıyor: “Bana, ‘Fotoğraf çekemezsin, telefonu ver’ dedi. Ben de çekebileceğimi, işimi yaptığımı söyledim. Telefonu elimden alıp birkaç fotoğrafı sildi. Telefonu geri aldım ve buna hakkı olmadığını belirttim. ‘O telefonu alırım...’ dedi ve küfür edip vurmaya başladı. Başka bir polisin ‘Bunu alın, apartmana sokun, işini bitirin’ dediğini duyduğumda kendimi korudum ve cenin pozisyonunda yere yat-tım. Dört bir yandan tekmelemeye devam ettiler, kafa ve kasık bölgemi hedeflediler. Bir süre ters

kelepçeyle bekletildikten sonra gözaltı otobüsüne götürüldüm. O sırada içle-rinden biri, ‘Seni öldürür-dük ama yeri burası değil’ dedi ama kim olduğunu bilmiyorum. Biz otobüste beklerken, otobüse giren başka bir polis memuru, ‘Bunları yeterince okşadınız mı?’ diyerek, copu çıkarıp birine vurmaya yeltendi.”

Bu noktada Biçici, gazeteci olduğunu söyledi. “Gazeteci olduğumu söyleyin-ce şaşırır ve bir iki kişiye vurup indi. Muhtemelen niyeti sıra dayacağından geçirmekti. TRT Radyo-su’nun önünde bir süre bekledik. Şöföre, dalga geçerek ‘Sen in. Buraya gazı bir basalım, gebersinler’ dedi. Bunlar açık işkencedir.”

Gezi’de haber takibi yap-tığı sırada gözaltına alınan Biçici’ye göre, gözaltı işle-

minde en ufak bir haklı gerekçe yoktu:“Özellikle bağımsız ve alternatif medya ile istedikleri çerçevede yayım yapmayan gazetecileri bir bütün olarak baskı altına almaya, işlerini yapamaz hale getirmeye ve toplumun gerçeklerden haberdar olmasını önlemeye yönelik bir çaba vardı.”

Biçici kendisini gözaltına alan kolluk kuvvetleri hakkında şikayetçi oldu ancak açılan soruşturma, “yeterli delil olmadığı” ve “faillerin tespit edilemediği” gerekçesiyle davaya dönüşmedi. Ardından, gazetecinin İstanbul 4. Sulh Ceza Hakimliğine yaptığı itiraz da reddedildi. Polisler hakkında açılan disiplin soruşturması da aynı gerekçelerle kadük bırakıldı.

Biçici, bunu “cezasızlık politikasının bir parçası” olarak değerlendiriyor: “Sadece gazetecilere değil, genel olarak toplumsal muhalefete ve farklı gündemler çerçevesinde mücadele eden insanlara uygulanan devlet merkezli şiddet politikalarının faillerinin korunmasına yönelik bir çaba hep olageldi. Dolayısıyla şiddet uygulayan polislerin korunması sistematik bir çabaydı”.

O gün yaşadıklarını bir davaya dönüştürmek için 2013’ten beri mücadele eden Biçici’nin çabası, ancak 2022’de sonuç verdi. AYM ilgili polislerin, Anayasa’nın 17’nci maddesinde yer alan “insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı”nı ihlal ettiği ve Biçici’nin Anayasa’nın 26 ve 28’inci maddelerince güvence altına alınan “ifade ve basın özgürlüğü”nün ihlal edildiği kararını verdi. Sonunda işlemi gerçekleştiren polisler hakkında dava açıldı.

Davanın 30 Haziran 2022’deki ilk duruşmasında, olay günü bir polis memurunun kendisi için “Bunu alın, apartmana sokun, işini bitirin” dediğini anlattı.

“O an Metin Göktepe aklıma geldi ve direnmeye başladım, ‘Ben gazeteciyim, bana işkence yapıyorlar’ diye çevremdekilere seslendim. Zira artık bir can güvenliği riski ortaya çıkmıştı. Polislerin beni sürüklemeye çalıştıkları görüntüler ortaya çıktı, insanlar da polislere yoğun tepki gösterdi ve mahalle sakinlerinin de ortak çabasıyla bir apartmana sokulmamı önlemiş olduk.”

Bu dokuz yıllık mücadelenin, kendisini yıprat-tığını söylüyor Biçici: “Ancak tarihe not düşmek bakımından bile en küçük bir ceza almalarını sağlamak çok önemli. Bunun için de kaç sene sürerse sürsün gereğini yapacağız”.

Biçici ve avukatları bu davanın Ağır Ceza Mahkemesine alınmasını ve polislerin işkenceden yargılanmalarını istiyor. Sorumluların ceza almaları için ellerinden geleni yapacaklar. Beş polisin yargılandığı davadan ceza çıkabileceğini düşünen Biçici, yine de bu noktada politik iklimin belirleyici olduğunu biliyor.

“Önemli olan yeterince kararlı olmak. Bundan beş yıl önce, dört yıl uğraşmış olarak ben bu davanın peşini bıraksaydım bugün bu süreçte olmayacaktık. Henüz ortada caydırıcı bir tablo yok. Günün sonunda cezasızlık, bir koruma kalkanı sağlıyor ve ‘Nasil olsa sonuç vermez’ diye psikolojik olarak da kendilerini rahat hissediyorlar”

Diğer gazeteciler gibi, Biçici de sürekli bir tehdit altında olduğunu hissetmenin bu mesleğin ayrılmaz bir parçası olduğunu düşünüyor.

“Gece evimizde yatarken kapı kırılıp gözaltına alınacak mıyız, mekanımız basılacak mı; fiilî, fizikî, psikolojik ve mâli kısıklara alınacak mıyız?.. Bu sorular sürekli aklımızda”

'Sabah baskını, tamamen gözdağı verip, gazetecileri susturmayı amaçlıyor'

Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatılan Dicle Haber Ajansı (DİHA) ve onu takip eden Dihaber'de sorumlu yazı işleri müdürlüğü yapan gazeteci Dicle Müftüoğlu da polis şiddetine maruz kalıp gözaltına alınan basın emekçilerinden.

15 yıldır gazetecilik yapan Müftüoğlu, bu süreçte çoğunlukla Diyarbakır, Mardin ve Şırnak gibi Kürt illerinde haber takip etti. Şu an Mezopotamya Ajansı'nda editör olarak çalışan Müftüoğlu, aynı zamanda üç yıldır da Dicle Fırat Gazeteciler Derneği'nde eş başkanlık görevini yürütüyor.

Polis ekipleri, ifadeye çağırılmak amacıyla 3 Haziran 2022 Cuma günü sabah saatlerinde Müftüoğlu'nun Diyarbakır'daki evine baskın yaptı. Evde olmadığı anlaşılınca telefonla aranarak ifadeye çağırılan Müftüoğlu, kendi iradesiyle ifade vermek için gittiği Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde gözaltına alındı.

Müftüoğlu, bu baskın için "Telefonla çok kolay bir şekilde ulaşabilecek olmalarına rağmen böylesi bir yöntemi tercih etmeleri, tamamen gözdağı verip gazetecileri susturmak istemelerinden kaynaklanıyor" diyor.

Gözaltına alınmasına neden olan soruşturmanın gizli yürütüldüğü belirtilerek, gözaltında kaldığı sürenin büyük bir kısmında niçin gözaltına alındığı Müftüoğlu'na söylenmedi.

Tam olarak neyle suçlandığını öğrenmeye çalışan avukatına da herhangi bir bilgi verilmedi. Öyle ki avukatının, gözaltına alınma belgesine bakmasına dahi izin verilmedi. "Gözaltı gerekçem açıklanmayarak kamuoyunun zihninde algı yaratılmak istendi. Ortada suç yokken dört gün boyunca bir hücrede tek başına bekletilmek bile başlı başına büyük bir işkence. İki gün içerisinde Van Valiliği de benzer bir açıklama yaparak

beni 'teröre finansman' sağlayan kişi olarak lanse etmeye çalıştı."

Daha sonra Müftüoğlu'nun, Dicle Haber Ajansı'nda yazı işleri müdürlüğü yaptığı dönem tutuklanan ajans muhabirleri Ziya Ataman ve Nedim Türfent'e para yatırdığı gerekçesiyle Van Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "örgüte finansman sağlamak" suçlamasıyla gözaltına alındığı ortaya çıktı.

Müftüoğlu, tamamen mesleki dayanışma ve insani bir durum nedeniyle gözaltına alınmasına şaşırıyor. Gerekçede, gönderdiği paranın, Ataman ve Türfent'in 'örgütsel duruş sergilemelerine neden olduğu' belirtildi. "Halbuki onlar bu para ile sadece kantinden alışveriş yapıyorlar. Hangi mantığa dayandırarak böylesi suçlar icat ediliyor, anlamak mümkün değil."

Müftüoğlu, gazetecilik faaliyeti nedeniyle o gün ilk kez gözaltına alındı. Benzer davalarda olduğu gibi gözaltı süresinin uzatılmasından ve bu süreçte delil uydurulmaya çalışılmasından endişeliydi. Dolayısıyla gözaltında kaldığı süre boyunca oldukça gergindi.

İfade esnasında herhangi bir kötü muamele görmedi Müftüoğlu. "İfadem alınırken kameradan gördüğüm şey, savcının dosyayı o an aldığı ve incelediği idi. Belli ki savcı, gözaltına alınmam yönündeki soruşturma tutanağına imza atmıştı ancak dosyanın içeriğini bilmiyordu. Bu bile soruşturmanın kolluk tarafından yürütüldüğünü ortaya koyuyordu."

Gazeteciydi ve mesleğini yapıyordu. Gözaltına alınması, onu gazeteciliğin suç olarak görülmediği günler için daha fazla mücadele etmesi konusunda motive etti.

Soruşturma henüz tamamlanmadı. Dolayısıyla henüz hakkında açılmış bir dava yok. Soruşturmanın tamamlanmasının ardından ise Müftüoğlu, ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunacağını."



DICLE MÜFTÜOĞLU

Gazeteci

1984 Doğubayazıt doğumlu. Yaklaşık 15 yıldır gazetecilik yapıyor. Bu sürenin son 10 yılını Diyarbakır, Mardin ve Şırnak'ta geçirdi ve Dicle Haber Ajansı ve Dihaber'de sorumlu yazı işleri müdürlüğü görevlerini üstlendi. Şu an Mezopotamya Ajansı'nda editör olarak görev yapıyor. Aynı zamanda Dicle Fırat Gazeteciler Derneği Eş Başkanı olarak basın ve ifade özgürlüğü alanında mücadele ediyor.



ZİLAN AZAD
Gazeteci

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Gazetecilik bölümü mezunu. Eğitimi sırasında Çanakkale’de, mezun olduktan sonra ise İstanbul’da gazetecilik yaptı. Yaklaşık bir yıldır da freelance çalışma hayatına geçerek hak odaklı habercilik ve insan hakları ihlallerine yönelik araştırmacı gazetecilik yapıyordu. 13 Ekim tarihinde maruz kaldığı polis işkencesi sırasında kolu kırıldı bu nedenle şu an gazetecilik yapamıyor.

‘Haber takibinde zorlanıyorum, aynı şeyleri yaşamak istemiyorum’

Gazeteci Zilan Azad da gözaltına alınan bir başka gazeteci. 22 yaşında henüz gazetecilik kariyerinin başında olan Azad, meslekteki ilk yılında bu tecrübeyi yaşadı.

Serbest gazeteci olarak hak haberciliği yapan Azad, 1 Eylül 2022’de Kadıköy’de gerçekleşen Barış Günü eylemlerini izlediği sırada kolluk görevlileri tarafından gözaltına alındı.

Gözaltına alındığı esnada, bir köşede, çektiği videoları çalışma arkadaşına göndermeye çalışıyordu. Bir anda, içerisinde beş kişinin olduğu bir ablu-kaya alındı. Gazeteci olduğunu belirtti ancak polisler onu dikkate almadı.

Bu, onun ilk gözaltına alınışydı

Gözaltı sırasında polis şiddetine maruz kaldı. Bu şiddet, araca bindirilene kadar sürdü. Saçları çekildi, elleri çizildi, dizleriyle beline vuruldu. Bunların üstüne bir de kendisine ters kelepçe yapıldı.

Ancak bunlar, o gün maruz kaldığı şiddetin en hafifidi.

Zira gözaltı aracında da darbedildi ve bu, dışarıda gerçekleştirilenden çok daha şiddetliydi ve daha uzun sürdü. “Aracın içerisinde defalarca kez ters şekilde kelepçelendim. Ellerim, morarana kadar sıkıldı. Sonuna kadar sıkılan plastik kelepçeler, bir süre işkence yöntemi olarak bekletildikten sonra bir bıçakla kesilerek çıkarılmaya çalışıldı. Polisler, bu eylemleri gerçekleştirirken gülüyordu.”

Bununla da bitmedi. Bu, maruz kaldığı şiddetin fiziksel olanıydı. Bir de gözaltı aracında polislerin sözlü tacizine uğradı.

Hava çok sıcak, içerisi çok havasızdı... “Araçta benimle birlikte LGBTİ+ aktivisti bir arkadaşım da vardı. ‘Yukarıdaki camı açın, kimse nefes alamıyor, bu işkencedir’ dedi. Bunun üzerine oradaki erkek polis, bana dönerek ‘Ben üstümü çıkartsam hoşuna gider değil

mi, çıkarayım mı?’ gibi bir soru sordu. Devamında, tüm vücudumu gözleriyle süzüp taciz ederek, yanımdaki arkadaşım ve benim için ‘Provokatörsün sen, ne gazetecisi? Ne olduğun belli, bu kadar rahat giyinebiliyorsunuz işte. Makyajınız akmış, hadi siz makyaj yapın’ dedi.”

Gözaltındayken, fotoğraf makinesinin nerede olduğunu sordu ancak soru sorulduca hem fiziksel hem de sözlü şiddete maruz kaldı.

O gün orada taciz edilen tek kadın gazeteci Azad değildi. Bianet muhabiri Tuğçe Yılmaz da bir polis memurunun cinsel tacizine uğradı ve Azad da bunun tanıklarından biriydi.

“Ben gözaltına alınırken, ileride Tuğçe Yılmaz’ın sesini duydum. ‘Taciz ediyor, memelerimi sıktı’ diye bağıırıyordu. Yanına gitmek istedim ama ablu-kaya içerisindeydim. Kafamı kaldırıp baktığımda, daha önceden kadın ve LGBTİ+ örgütlerinin de hakkında suç duyurusunda bulunduğu ve alandaki herkesi taciz ettiği, video ve fotoğraf görüntüleri ile de kanıtlanmış olan Polis Amiri Hanifi Zengin’i orada gördüm. Onun yapmış olacağını düşündüm.”

Gözaltı işlemi ve bu sırada gördüğü şiddet, Azad’da bir travma oluşturdu. Dolayısıyla şimdi haber takibi yapmakta çok zorlanıyor. Hâlâ haber takibine çıkmaktan endişe duyuyor, yeniden aynı şeyleri yaşamak istemiyor.

“Gözaltından sonraki günlerden birinde, Kadıköy’de vapurdan indim ve HDP’nin bir eylemi olduğunu gördüm. Orada aniden, beni gözaltına alırken şiddet uygulayan kadın polisleri gördüm. Bana uzun uzun baktılar. Tek istediğim şey oradan hızlıca uzaklaşmaktı. Kendi açımdan bunu nasıl iyileştireceğimi hâlâ çözebilmiş değilim.”

Azad, tüm bu yaşananlardan sonra MLSA Hukuk Birimi aracılığıyla ilgili kolluk kuvvetleri hakkında suç duyurusunda bulundu ve şu an için konuyla ilgili olarak hakkında açılmış bir soruşturma bulunmuyor.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gazetecilere yönelik keyfi ve hukuk dışı gözaltılara karşı neler yapılabilir?

Bu raporda yer verilen gazetecilerin yaşadığı keyfi ve hukuk dışı gözaltılar, Türkiye'deki basına yönelik baskı ortamının yalnızca küçük bir parçasını oluşturuyor. Halen onlarca gazeteci mesleklerini yaptığı için yargılanıyor ve cezaevinde bulunuyor. Ancak yine bu süreçlerde gazetecilerle basın meslek örgütlerinin gözaltılar ve gözaltı sırasında maruz kaldıkları şiddetin önüne geçmek adına yapılacak mücadelede hangi adımlar atılabilir? Gazeteciler bu süreçlerden geçerken ne yapmalı? Basın meslek örgütleri hangi adımları atabilir?

Belgeleme ve kanıt toplama :

Gazeteciler, mümkün olan her koşulda, gözaltına alındıkları sırada yaşadıkları haksız uygulamaları belgelemeye çalışmalıdır. Bu, fotoğraf, video, tutanak ve görgü tanıklarının ifadeleri gibi kanıtların toplanmasıyla sağlanabilir. Yukarıdaki bazı örneklerde de görüldüğü gibi kolluk güçlerine karşı dava açmak ve hak arayışı, bazen yalnızca bu tür bir kanıtın varlığı ile mümkün olabilmektedir.

Hukuki adımlar ve destek :

Bu tür bir müdahaleye uğrayan gazeteciler, hukuki destek bulmak için bu konuda çalışan Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA) gibi sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleriyle çalışarak maruz kaldıkları haksız uygulamalara karşı dava açma ve hukuki süreçleri başlatma imkânı bulabilir.

Stratejik davalar :

Girişte anımsatıldığı gibi 27 Nisan 2021'de yayımlanan ve polisleri kayda alan kişilerin engellenmesine yönelik genelgenin iptaline yol açan dava süreçleri gibi yasal adımlar, gazetecilerin bireysel girişimlerine ek olarak basına yönelik keyfi gözaltı ve engellemelere karşı mücadelede önemli bir araç olabilir. Bu tür davaları hem örgütler hem de bireysel gazeteciler açabilir.

Bilgi sağlama :

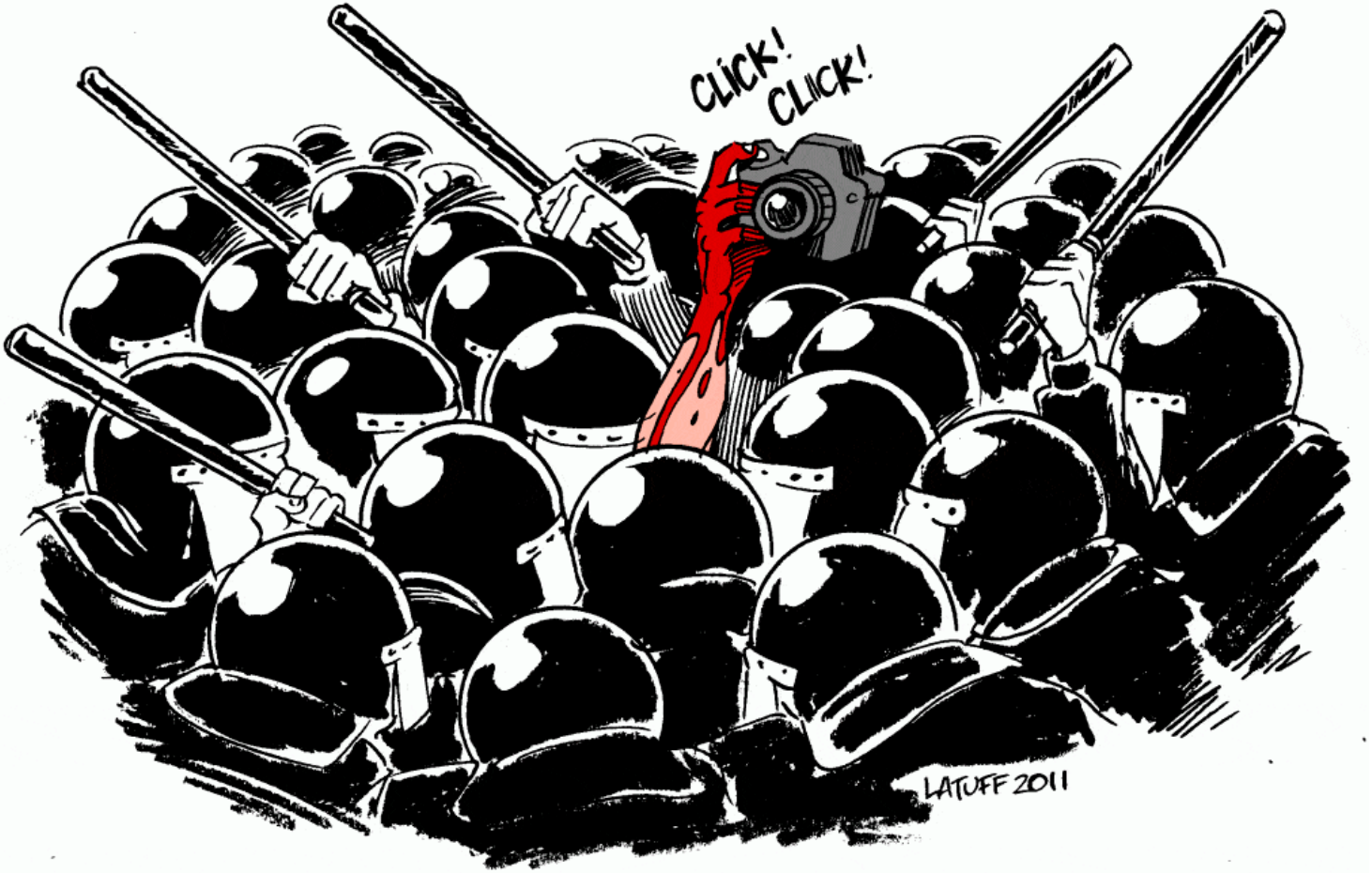
Alanda olan gazeteciler, her ne kadar devamlı olarak aynı kolluk personeli ile karşılaşılıyor olmaktan dolayı çekince yaşayabilse de yaşanan gözaltı, kötü muamele veya şiddeti kamuoyuna duyurmaları uzun vadede meslektaşlarının yararına olabilir.

Uluslararası meslek örgütleriyle iş birliği :

Gazeteciler ve basın meslek örgütleri, uluslararası düşünce özgürlüğü ve basın özgürlüğü örgütleriyle iş birliği yaparak uluslararası alanda da kamuoyu oluşturmayı sürdürmelidir.

Dayanışma :

Gazeteciler ve basın meslek örgütleri, dayanışma ve birlik içinde hareket ederek birbirlerini desteklemeli ve haksız uygulamalara karşı ortak bir tutum sergilemelidir. Her ne kadar Türkiye'de gazeteciler kendi davalarıyla meşgul olmak zorunda kalsa da özellikle gözaltına ve kötü muameleyle yönelik hukuki yollar arayanların yalnız bırakılmaması, duruşmada bulunma ve haber desteği verilmesi önemli bir adım olacaktır.



Consulate General of Sweden
Istanbul

M₁SA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği